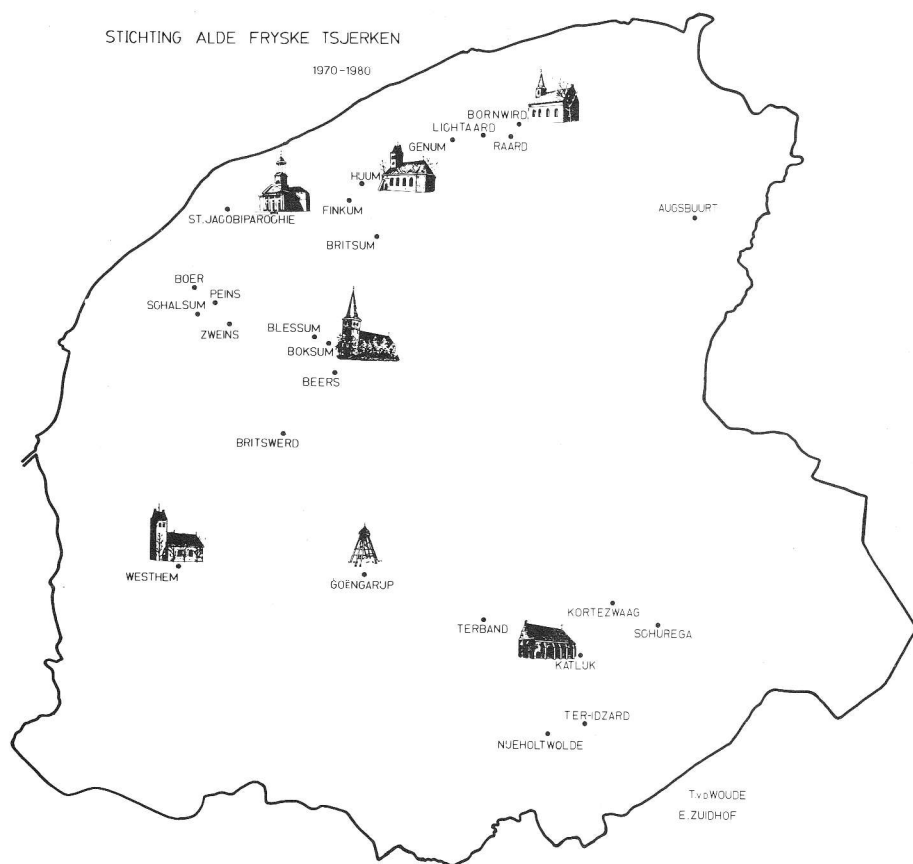

De eerste 25 kerken van de Stichting Alde Fryske Tsjerken

Ter gelegenheid van ons tienjarig bestaan heeft ons bestuurslid Ulbe Zwaga, die speciaal belast is met de propaganda, een artikel geschreven over de bezittingen van de Stichting. Wij hebben in dit geval gekozen voor veel foto's en weinig tekst, zodat elke donateur kan zien welke kerken hij of zij mee in stand houdt.

Redaktie

Dankzij 6200 donateurs worden 25 kerken in stand gehouden.

Augsbuurt — Gemeente Kollumerland en Nieuwkruisland

De kerk uit 1782 vervangt een middeleeuwse kerk. Uit de oude kerk is de 17e-eeuwse kansel bewaard gebleven. Op het voorpaneel ervan staan de figuren van Mozes en Aäron en het alliantiewapen van "de Van Aylva's". De beide rouwborden zijn voor Van Scheltinga's uit 1708 en 1712. De kerk is in 1971 overgenomen en in de jaren 1973-1975 gerestaureerd o.l.v. architectenbureau Van Manen en Zwart te Drachten (f 84.500,—).

De kerk is in gebruik als musiceerruimte voor de streekmuziekschool De Wâldsang.

Boer — Gemeente Franekeradeel

Het romaanse kerkje van Boer dateert uit het laatste gedeelte van de 12e eeuw. Kerk en toren zijn geheel bepleisterd, waarachter de baksteen verscholen gaat. Het houten tongewelf in de kerk stamt uit 1570 en heeft doorhangende schinkels, versierd met een gesneden lijst. De trek balken zijn van sleutelstukken voorzien. De kansel met houtsnijwerk (verminkt) dateert uit de 17e eeuw. Aan de zuidmuur is een ingangspartij, geflankeerd door pilasters met festoenen, waarop een fronton met leeuwen, uit 1664 en afkomstig van de afgebroken Elgersma State. In november 1975 is de kerk met de toren overgenomen. Er is nog geen vaste bestemming voor. Een restauratieplan is opgesteld door architect Ir. P. B. Offringa te Leeuwarden in 1976. Kostenraming f 599.140,—.

Beers — Gemeente Baarderadeel

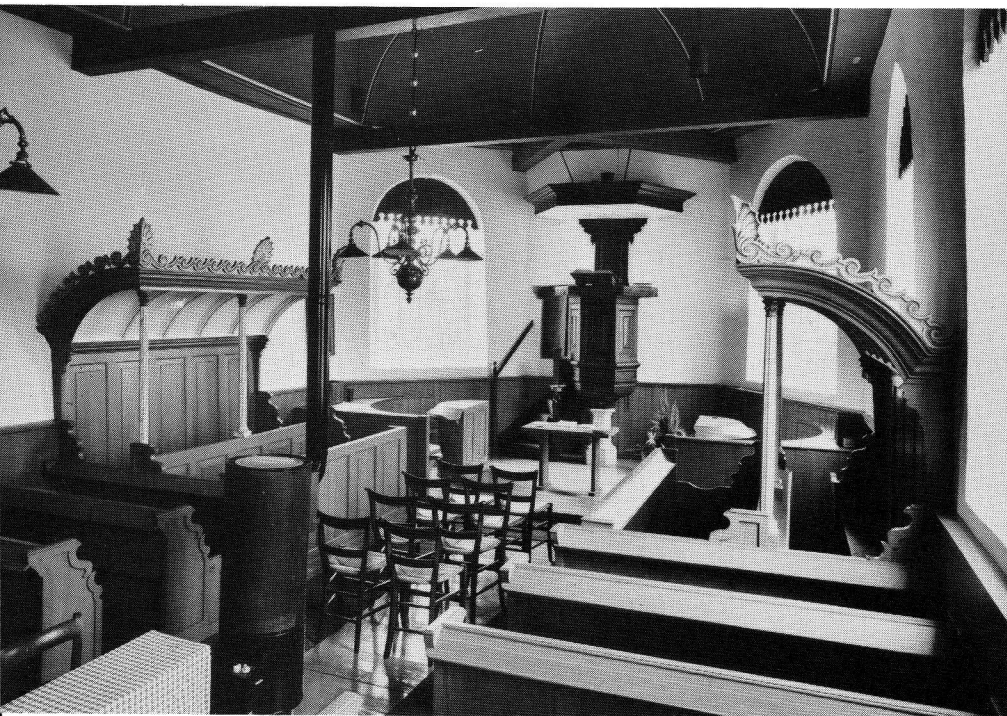
De vroeggotische kerk van gele baksteen stamt uit de 13e eeuw. Het koor is uit de 14e eeuw en de toren en westgevel stammen uit 1858. Het meeste oorspronkelijke metselwerk is aan de noordzijde te zien. De kerk bezit een zeer rijke inrichting, daar het 18e-eeuwse meubilair bijna geheel bewaard is gebleven, met als pronkstuk de rijk gesneden preekstoel met allegorische figuren die vervaardigd is door E. Swalve in 1759. Het gebouw is in 1975 overgenomen. Architect R. Kijlstra te Beetsterzwaag heeft een restauratieplan gemaakt (ca. f 500.000,—). De kerk wordt incidenteel voor de eredienst gebruikt.

Blessum — Gemeente Menaldumadeel

De vroeggotische kerk dateert uit de 13e eeuw. De toren stamt uit de tweede helft van de 15e eeuw of begin 16e eeuw. Resten in de toren van een verbindingsboog (op de eerste zolder) laten duidelijk kenmerken zien van de oude ommetselde toren. De kerk heeft een prachtig orgel, dat in 1659 werd gebouwd door W. Mijnerds. In de jaren 1789 en 1809 werd het orgel grondig hersteld. Kerk en toren werden in 1975 overgenomen en in 1977-1978 gerestaureerd o.l.v. architectenbureau Van Manen en Zwart te Drachten (f 513.522,—).

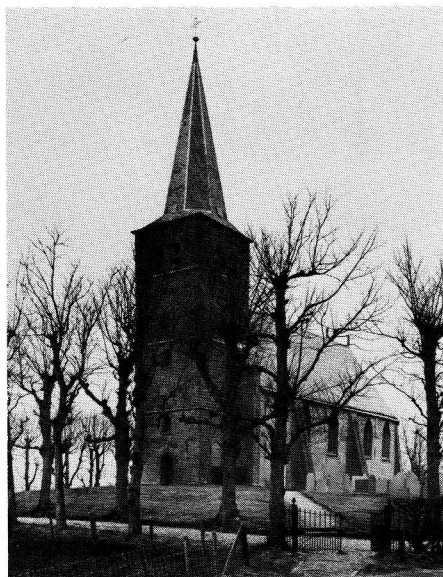

Boksum — Gemeente Menaldumadeel

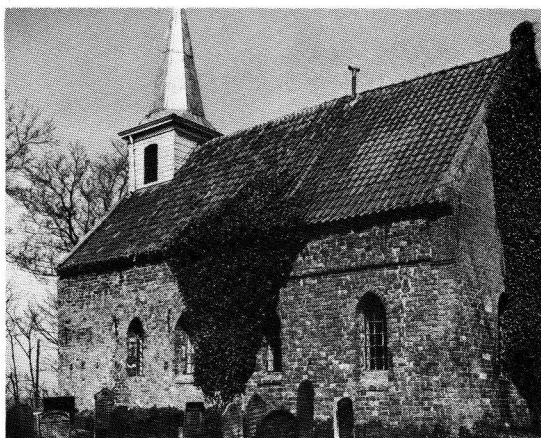
Op de prachtig bewaard gebleven terp te Boksum staat de tufstenen kerk uit ± 1100 . De kerk werd in ± 1300 vergroot met baksteen. Men spreekt hier van een vroeggotische stijl. In de noordmuur bevindt zich een dichtgemetselde korbogige ingang uit ± 1500 met een omlijsting van profielsteen. De toren is van jongere datum namelijk 1843, hersteld na een instorting. De kerk bezit een zeer gave inrichting o.a. een herenbank uit 1661 met bekroning en wapens van Bouricius en Glinstra. Er is ook een gedenkbord uit 1686 met opschrift betreffende de slag bij Boksum in 1586 na de Spaanse overheersing. In de kerk staat een orgel waarvan de oudste onderdelen dateren uit 1661. De fa. Van Dam heeft in 1798 het orgel vernieuwd, doch de oude kas uit 1675 van Jan Harmens uit Berlikum is bewaard gebleven. De overname vond plaats in 1979.

Voorlopig is er geen noodzakelijk onderhoud nodig. De kerk wordt gebruikt voor de eredienst en orgelconcerten.

Bornwird — Gemeente Westdongeradeel

De kerk van Bornwird is opgetrokken uit een groot formaat baksteen en dateert vermoedelijk uit de 13e eeuw. Vroeger had deze kerk een halfroond gesloten koor, thans een rechtgesloten oostmuur. De kerk bezit geen toren meer: die is er wel geweest, doch er is nu een dakruiter op de westgevel met daarin een klok uit 1653, gegoten door Eppe van den Arck. Het dak van de kerk is voor een gedeelte gedekt met monniken en nonnen (holle en bolle dakpannen). De noordelijke ingangspartij is gesierd met een ingezwenkte halsgevel uit 1751, afkomstig van de voormalige pastorie te Hiaure, met een fries opschrift. De kerk heeft een zeer eenvoudig interieur. Het geheel is aan een grondige restauratie toe. De overname vond plaats in de zomer van 1979. De kerk wordt alleen in de zomermaanden voor de eredienst gebruikt.

Britsum — Gemeente Leeuwarderadeel

De kerk en toren zijn geheel ommetseld en ten dele bepleisterd. De kerk dateert uit $\pm$ 1250 en zal vermoedelijk uit baksteen zijn opgetrokken. De toren is ingebouwd, zodat er hier sprake is van gereduceerd westwerk, daar toren en kerk door koepelachtige overwelfde zijruimten in elkaar overlopen. Het schip heeft zes gewelven met ribben, gescheiden door gordelbogen. De kleine hooggeplaatste ramen zijn dichtgemetseld. De eiken preekstoel is uit de 17e eeuw en er staan twee herenbanken met wapens en bekroning, waarvan één uit de 17e en één uit de 18e eeuw stamt. Verder zijn er twee grafkelders uit 1639. De kerk is grondig aan restauratie toe. De overname vond plaats in het voorjaar van 1980. De kerkruijnte wordt gebruikt voor de eredienst.

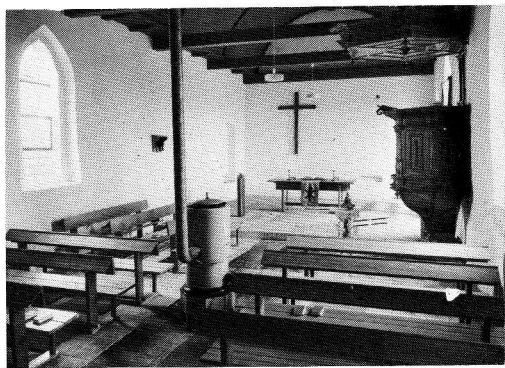

Britswerd — Gemeente Baarderadeel

De kerk te Britswerd bestaat uit gele friese moppen en is gebouwd in de 13e eeuw. De kerkruimte wordt afgesloten door een rond koor. In 1752 is de kerk hersteld. De toren is geheel vernieuwd in 1889. De inrichting stamt uit de 18e eeuw. Bij de restauratie zijn enige banken verwijderd ter wille van de gebruiksmogelijkheden. In de kerk zijn verschillende grafzerken van de familie Schotanus. Ook staat er een prachtig origineel Van Dam orgel uit 1868. Kerk en toren zijn in 1973 overgenomen en gerestaureerd in 1974-1975 o.l.v. architectenbureau Van Manen en Zwart te Drachten (f 591.888,—). De kerk wordt gebruikt voor de eredienst en tevens voor vele culturele manifestaties, zoals muziek, cabaret en exposities.

Finkum — Gemeente Leeuwarderadeel

Het uit rode en gele baksteen bestaande kerkgebouw is gebouwd in de eerste helft van de 13e eeuw, terwijl het koor later is vergroot. De toren dateert uit het eind van de 13e eeuw. Bij de laatste restauratie, toen de kerk nog niet in het bezit van onze Stichting was, zijn zowel interieur als exterieur gewijzigd. In de zuidmuur bevindt zich een ingangspartij, bekroond met drie spaarvelden. De noordmuur toont een boog van een verwijderd aanbouwsel. De kerk heeft een preekstoel uit de 17e eeuw. In de kerkvloer bevinden zich negen rijk gebeeldhouwde grafzerken met alliantiewapens en medaillonkoppen in de hoeken. De kerk is in 1975 overgenomen. De toren is van de burgerlijke gemeente. O.l.v. architect Vegter is de kerk in de jaren 1962-1963 gerestaureerd. De kerkruimte wordt gebruikt voor de eredienst en culturele activiteiten.

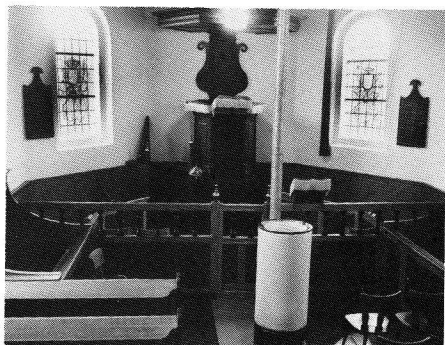

Genum — Gemeente Ferwerderadeel

De 12e-eeuwse tufstenen noordmuur zegt ons dat in Genum al heel vroeg een stenen kerk stond. Het kerkgebouw laat talrijke wijzigingen zien, zowel binnen als buiten. Aan het eind van de 13e eeuw is de kerk vergroot en verbouwd met rode baksteen. In de noordmuur zijn onregelmatige spaarvelden met een aantal gevarieerde wijzigingen. Ook de latere zadeldaktoeren bestaan uit rode baksteen. In de toren hangen twee klokken uit 1344 en 1490 en het uurwerk dateert uit 1564. De kerkruimte wordt gebruikt als terpenmuseum en in de wintermaanden als concertruimte. Elke week wordt de kerk gebruikt door een groot koor uit de omliggende dorpen. De overname vond plaats in 1972 en de restauratie o.l.v. architect J. D. van der Molen te Sneek werd uitgevoerd in twee fasen tussen 1974 en 1978.

Goïngarijp — Gemeente Doniawerstal

Onder de rook van Joure aan de Goïngarijpsterpoelen staat de kerk uit 1770 met boven de zuidelijke ingang een steen met de wapens van Vegelin van Claerbergen en het jaartal 1770. In de kerk staat eenvoudig meubilair met een kansel uit de 18e eeuw. Verder zijn er zes bijzondere gebrandschilderde ramen uit 1770 met wapens van o.a. Prins Willem V. De ramen zijn vervaardigd door Ype Staak uit Sneek. Voor de westmuur van de kerk staat een klokkestoel met wolfdak. In deze stoel hangt een klok uit 1527, gegoten door Geert Wou. Kerk en klokkestoel zijn op 25 april 1978 overgenomen en er is een restauratieplan gemaakt door architect J. D. van der Molen uit Sneek. De kosten worden geschat op f 300.000,—. De klokkestoel zal in 1980 geres-toureerd worden. De kerk wordt gebruikt voor de eredienst voor eigen gemeente en recreanten.

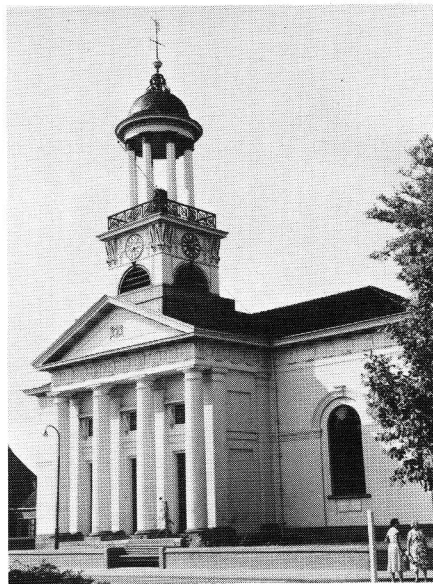

Hījum — Gemeente Leeuwarderadeel

De bijna geheel uit tufsteen opgetrokken kerk dateert uit de 12e eeuw en is in baksteen verhoogd en vergroot. De ingebouwde zadeldaktoeren vormt met de aangrenzende ruimten ten noorden en zuiden een vrij gaaf, zogenaamd gereduceerd westwerk. Aan de noordzijde zijn sporen van een afgebroken aanbouwsel (dwarsarm), terwijl de zuidmuur (het meest westelijke gedeelte) wordt afgesloten door een rondboogfries. De kerk is op 24 oktober 1975 overgenomen tijdens de restauratie o.l.v. architectenbureau Van Manen en Zwart te Drachten (f 146.618,—). De restauratie is in 1976 gereedgekomen. Het gebruik van de kerk is uitsluitend voor de eredienst.

Sint Jacobiparochie — Gemeente Het Bildt

In het centrum van St. Jacobiparochie staat de neoklassicismistische kerk uit 1843. De vorige kerk werd in 1842 afgebroken en was toen 170 jaar oud. De huidige kerk is een ontwerp van architect Thomas Romein en is een verbasterde empirestijl. Het interieur bestaat uit een rechthoekige zaal van 27 m lang en 10 m breed, met een flauw gebogen zoldering. De kerk is aan de buitenkant aan drie zijden gepleisterd, heeft een open voorhal met vier dorische zuilen, waarboven architectraaf en fronton. Op de vierkante onderbouw rust het achtkantige koepeltorentje. Het gebouw was sterk verwaarloosd en restauratie dringend noodzakelijk. Het gehele gebouw is in april 1979 overgenomen en met de restauratie is gestart in september 1979 o.l.v. architect Ir. P. B. Offringa te Leeuwarden (f 1.000.000,—). Het gebouw krijgt een multi-funktionele bestemming, met name voor culturele activiteiten.

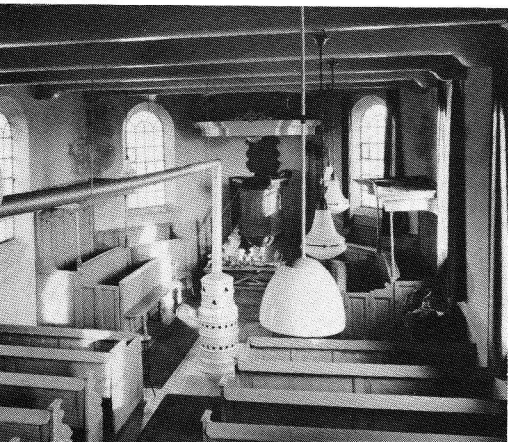

Katlijk — Gemeente Heerenveen

Als 10e object werd op 16 september 1975 de kerk van Katlijk overgenomen. Op 23 december 1978 was de restauratie klaar van de laat-gotische kerk uit de 16e eeuw. De kerk is gebouwd van rode baksteen met aan de westzijde een puntgevel uit $\pm$ 1600 met baksteenvlechtelingen in de top. Het kerkgebouw is voorzien van zware steunberen. Tijdens de restauratie werden binnen het gebouw de werkzaamheden toegespitst op een zo veelzijdig mogelijk gebruik. O.a. werden aangebracht een kleine vergaderzaal met pantry en een toiletruimte. De kerkbanken werden vervangen door stoelen. De 17e-eeuwse preekstoel her kreeg de oude plaats aan de zuidmuur. De restauratie werd in 1977-1978 uitgevoerd o.l.v. architectenbureau Dubbeling-Partners te Groningen (f 536.226,—). De kerk wordt veelvuldig gebruikt voor de eredienst en culturele manifestaties zoals cabaret, toneel, poppenkast, lezingen en concerten.

Kortezwaag — Gemeente Opsterland

Het eenvoudige kerkje uit 1792 is opgetrokken van baksteen, terwijl oude kloostermoppen zichtbaar zijn, afkomstig van de eerder gebouwde kerk. Voorheen stond er naast dit zaalkerkje een klokkestoel. Ter vervanging van de klokkestoel is op de westgevel een dakruiter geplaatst. De kerkruimte heeft een eenvoudige inrichting met o.a. een 17e-eeuwse kansel. Onder de kansel ligt een roodzandstenen sarcofaagdekseel, dat ook dienst heeft gedaan als deksteen voor een altaar, waarvan de aangebrachte vijf kruisen getuigen. Het kerkje, alsmede de dakruiter, zijn nodig aan restauratie toe. Deze is in voorbereiding o.l.v. architectenbureau Dubbeling-Partners te Groningen (f 125.000,—). Het gebruik van de kerk is minimaal, nl. bij begrafenisdiensten en als aula.

Lichtaard — Gemeente Ferwerderadeel

Deze kerk geeft de indruk te dateren uit de 17e eeuw, maar hij dateert toch nog uit de middeleeuwen, gezien de kleine segmentbogige gesloten vensters met vrij regelmatig metselwerk. Het geheel bestaat uit dezelfde soort baksteen, uitgezonderd de noordmuur met enkele fragmenten tufsteen. De vorm van de toren suggereert het type gereduceerd westwerk en is afgebouwd met op noord- en zuidwand houtwerk. In de toren hangen twee klokken, één uit $\pm$ 1300 en de andere uit 1404. De kerk heeft een kansel uit 1642 met boogpanelen. Kerk en toren zijn op 29 mei 1972 overgenomen. Het exterieur is in 1973 gerestaureerd, het interieur in 1977 o.l.v. architect J. D. van der Molen uit Sneek. Thans wordt de kerkruimte gebruikt als kloostermuseum.

Nijeholtwolde — Gemeente Weststellingwerf

De klokkestoel met helmdak te Nijeholtwolde heeft een klok uit 1788. Deze is gegoten door Christiaan en Jan Seest te Amsterdam. De klokkestoel vervangt de $\pm$ 1800 afgebroken kerk. De klokkestoel is op 12 januari 1973 overgenomen en wordt geheel vervangen, daar hij volledig verrot is.

Peins — Gemeente Franekeradeel

De resten van tufsteen in de kerkmuren wijzen erop dat de eerste stenen kerk er al voor 1200 heeft gestaan. De huidige kerk dateert uit $\pm$ 1300. De kerk is toen namelijk grondig verbouwd en vergroot met baksteen. Er zijn nog sporen aanwezig van vroeggotische vensters.

In 1902 is wegens bouwvalligheid de toren aan de westgevel weggebroken en is van de oude steen een westgevel opgemetseld met daarop een spitstorentje, waarin een klok hangt uit 1654. Deze klok is gegoten door Jurjen Balthasar. De kerk is overgenomen op 25 november 1975. Een noodherstel vond plaats in 1976-1977. Een restauratieplan is in voorbereiding o.l.v. architect R. Kijlstra te Beetsterzwaag. Raming f 325.000,—. De kerk wordt gebruikt voor de eredienst.

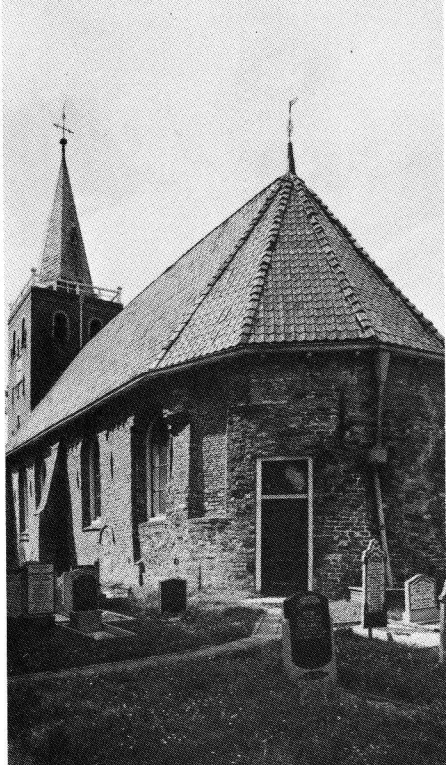

Raard — Gemeente Westdongeradeel

De kerk uit de 13e eeuw staat op een hoge terp en is opgetrokken uit een groot formaat baksteen. De kerk heeft geen westingang. De toren stamt uit 1787. De kerk heeft grote vensters. Deze zijn in de oostmuur (koorgedeelte) ongeveer 20 jaar geleden aangebracht. De toren is van de burgerlijke gemeente en is in 1978 gerestaureerd. De kerk heeft een eikenhouten preekstoel uit 1650. De kuip heeft gegroefde ionische balusters, waartussen gesneden panelen. De kerkruimte en inrichting zijn eenvoudig. Het exterieur heeft een grote onderhoudsbeurt nodig. Deze is in voorbereiding. De overname was in oktober 1979. De kerk wordt alleen voor de eredienst gebruikt.

Schalsum — Gemeente Franekeradeel

De kerk moet uit de 12e eeuw stammen, daar er nog resten tufsteen in de muren aanwezig zijn. Later, $\pm$ 1300, is hij gewijzigd en in $\pm$ 1400 is de noordmuur geheel ommetseld met baksteen. In de zuidmuur is een dichtgemetselde rondbogige ingang en er zijn sporen te zien van kleine rondbogige vensters. De kerk heeft een prachtige eikenhouten preekstoel uit 1711 met beeldhouwde panelen. In de toren hangt een klok uit 1761, die uit Giekerk afkomstig is en omstreeks 1890 werd aangekocht en overgeplaatst. De kerk en toren zijn overgenomen op 26 november 1975. Het geheel is aan restauratie toe en de voorbereidingen zijn in wording. O.l.v. architect R. Kijlstra wordt er een plan opgesteld. De kerkruimte wordt gebruikt voor de eredienst en tevens als muziekruijme o.a. voor huismuziek.

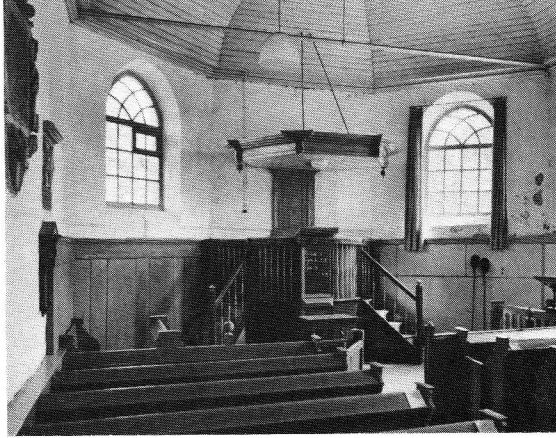
Schurega — Gemeente Heerenveen

Het ietwat achteraf aan de hoofdweg gelegen kerkje behoorde eertijds toe aan de gemeenschap Schurega/Jubbega. Het eenvoudige zaalkerkje is in 1713 gebouwd volgens de twee stenen in de westgevel. Op deze stenen staan de wapens van de familie Van Scheltinga. In 1910 stond er naast de kerk op het kerkhof een klokkestoel, doch deze is verdwenen. Daarvoor in de plaats is een dakruiter op de westgevel van de kerk aangebracht, met een kleine slanke spits. Het geheel is zeer eenvoudig, evenals het interieur van de kerk. Er staat een preekstoel uit ± 1700 met op het ruggeschoot een uitgesneden windmolen. De kerk is in november 1972 overgenomen. In 1975 is er een noodherstel geweest (f 20.597,—), zodat er voorlopig alleen noodzakelijk onderhoud blijft. De kerkruimte wordt zelden gebruikt. In een enkel geval voor een begrafenis.

Terband — Gemeente Heerenveen

Deze klassicistische kerk dateert uit 1843 en is een ontwerp van architect Thomas Romein uit Leeuwarden. De kerk heeft een wit gepleisterd front en een torentje. De zaalkerk heeft een eikenhouten preekstoel uit de 17e eeuw. In de vloer van de kerk bevindt zich een rijk beeldhouwde zerk uit 1653 van de familie Crack, met wapens van Crack en Lyklama à Nijeholt. In september 1975 is de kerk overgenomen en hij is hoognodig aan een goede onderhoudsbeurt toe. Een restauratieplan is in wording o.l.v. architectenbureau Dubbeling-Partners te Groningen. De kerk wordt gebruikt als "onderwegkerk". Mensen die onderweg zijn kunnen hier op zondag een korte kerkdienst bijwonen. Ook wordt de kerk gebruikt voor begrafenissen.

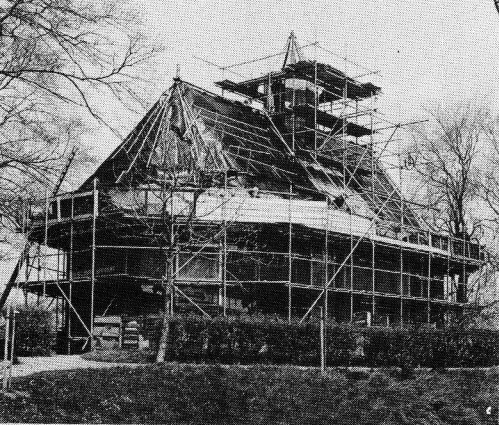
Ter Idzard — Gemeente Weststellingwerf

De kleine kerk te Ter Idzard is gebouwd in $\pm$ 1500 en in 1903 gewijzigd en geheel bepleisterd. Achter deze bepleistering bevindt zich de baksteen. Op de westgevel staat een spitstorentje met daarin een klokkestoel. In de kerk zijn een aantal fraaie gebeeldhouwde zandstenen epitafen van de familie Van Idsaerda, uit 1531, 1603 en 1620. Alle epitafen zijn voorzien van alliantiewapens. De familie Van Idsaerda was voorheen woonachtig te Ter Idzard. De kerk heeft een prachtig kabinetorgel. De overname vond plaats op 31 maart 1978. Er is toen direct noodherstel verricht aan het leiwerk op de toren (f 1200,—). Voor kerk en toren ligt een restauratieplan klaar van architect Ir. P. B. Offringa te Leeuwarden (f 360.872,—).

Westhem — Gemeente Wymbritseradeel

De kerk van Westhem dateert uit de 18e eeuw. De zadeldaktoeren is uit de 16e eeuw en de enige in deze omgeving. De toren is opgetrokken van grote moppen. Op het zadeldak staat een windwijzer uit $\pm$ 1700. In de toren hangen twee klokken waarvan één uit $\pm$ 1400 zonder opschrift. De kerk heeft een eikenhouten preekstoel met gesneden pilasters op de hoeken van de kuip en een doophek uit de 18e eeuw. De banken zijn eenvoudig, maar vormen een mooi geheel. De overname vond plaats in 1979. Het geheel ziet er redelijk goed uit. De toren is in 1956 gerestaureerd. De kerk wordt in de zomermaanden gebruikt voor de eredienst en op aanvraag voor huwelijksdiensten.

Zweins — Gemeente Franekeradeel

De kerk dateert uit 1783. De eerste stenen kerk te Zweins werd gebouwd in de 13e eeuw. Het kerkgebouw heeft aan de oost- en westeinden driesijdige gesloten muren. In het midden van het kerkdak bevindt zich een koepeltje met daarin een uurwerk. De kerk heeft een eiken preekstoel uit de 18e eeuw en twee overhuifde familiebanken met wapens van Beyma, Burmania en Lyklama à Nijeholt. In de noordwand is een zandstenen epitaaf uit 1652. Tijdens de restauratie is de gawe grafkelder uit de 16e eeuw van de familie Thoe Kingma geopend. Er staat een orgel uit 1785, gemaakt door de orgelbouwer Johann Friedrich Wenthin uit Emden, het enige in zijn soort in de provincie Friesland. De overname vond plaats op 26 november 1975. De restauratie is in volle gang o.l.v. architect S. Lautenbach uit Bolsward (f 609.980,—).

Boerderij "Great Fellingwurd" te Fjouwerhûs bij Menaldum — Gemeente Menaldumadeel

De boerderij van het type kop-hals-romp ligt op een terp en dateert uit 1688. In het voorste deel, het woongedeelte, bevindt zich een monumentale schouw. De kop is voorzien van een prachtige gezwenkte halsgevel/topgevel uit de 18e eeuw en heeft een lijkdeur. Het middenstuk (hals) wordt bewoond door één van onze friese monumentwachters. De schuur (romp) is in gebruik als opslag- en restauratieruimte voor kerkmeubilair. In 1974 is de boerderij overgenomen en in de jaren 1976-1977 gerestaureerd o.l.v. architect Ir. P. B. Offringa te Leeuwarden (f 585.190,—).

